

Тази неделя в [електронната библиотека](#) на [desebg.com](#) представям „Те минаха през „Белене” – 1-ва и 2-ра книга, посветени на антитоталитарната съпротива на турците, изолирани на остров Персин на мястото на бившия Втори обект на комунистическия лагер „Белене” след началото на „възродителния процес” през 1985 г.

Автор на книгите е Азис Бей, познат като **Азиз Азизоглу**, роден 1947 в с. Анево, Пловдивско, завършил българска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски” и автор на няколко други издания, сред които „Епопеята Ябланово 17-19 януари 1985” (2004) и „Демократичната лига на турците в България” (2004) и антологията „100-те най-хубави стихотворения на български език от поети турци през XX век” и др.

Двете части на „Те минаха през „Белене” събира на едно място спомени, мемоари и свидетелства за съживяването в концлагера „Белене” през 1985-1986 г. от българските граждани от турското малцинство, които заради съпротивата си срещу насилствената асимилация, провеждана от управлението на БКП, са изолирани на остров Персин.

Архивните данни сочат, че става въпрос за 517 души, чрез въдворяването им без съд и присъда през 1985 г. комунистическият режим отново събужда спомена за функциониращия през 1949-1959 г. лагер „Белене” – най-големия лагер за смазване на политическите противници на комунистическата партия.

Едно от най-ценните неща в книгата са събраните свидетелства на част от тези 517 изолирани турци. И двете части съдържат т. нар. антивъзродителни досиета с няколко

Написано от Христо Христов
Неделя, 12 Юли 2015 17:13

десетки подробни описания на хората, изпратени насила в лагера след началото на „възродителния процес”.

Поне аз не съм виждал друго издание, в което да фигурира толкова подробна информация за турците, преминали концлагера „Белене” и само усърдието за събирането и публикуването на едно място на тези данни със снимки на хората, с техните подписи, с истинските им и насила дадени имена, с престоя им в лагера, е достатъчно да се подчертае значимостта на изданието.

В двете части на „Те минаха през „Белене” ще намерите много факти за високия дух на лагеристите през 1985-1986 г. на остров Персин, затворени в онези запустели сгради, край които след краха на тоталитарното комунистическо управление всяка година се провеждат събори за възпоменание на жертвите от лагерите.

На тях присъстват не само християни, а и групи страдалци от турското малцинство, някои от тях продължаващи да живеят в родината си България, а други прогонени в от режима в Турция.

„Невъзможно е да сломиш духа на човек, посветил живота си на справедлива кауза. Така беше и в Белене”, пише в помените си концлагеристът журналист Ислям Ерди. В неговия разказ се изброяват поети, художници, певци и дори студенти, които са били в „Белене” и проявата на талантите им в лагерното ежедневие.

В книгата има и потресаващи разкази за това как самите въдворени турци преоткриват миналото на това ужасно място – лагерът „Белене” в стоновете, които им се причуват през нощите или в човешките кости, които изравят при изкопни работи на острова.

Предадено е и подробно описание на пристигането в „Белене” през мразовитата зима на 1984/1985 г. Първите въдворени са докарани още на 30 декември 1985 г. Всички мъже са съблечени голи и са оставени в тъмното да търсят подхвърлените им затворнически дрехи и както сами малко по-късно разбира целта е освен да бъдат унижени да премръзнат на минусовите температури по това време на годината.

Написано от Христо Христов
Неделя, 12 Юли 2015 17:13

Освен Първи и Втори Обект и Приемната, е описан и обекта „Заставата”, където в знак на протест турците обявяват гладна стачка и обектът впоследствие е закрит.

„Има хора, които за да угодят на тялото си, продават душата си. Има хора, които изгарят тялото си, за да запалят душата си. Турците, които се бориха против „възродителния процес”, бяха хора от втория тип. В това чисто и всички, които минаха през концлагера „Белене”, обобщава авторът на това рядко срещано издание.

Азис Бей, „Те минаха през „Белене”, кн. 1 (234 страници) и кн. 2 (283 страници), самиздат, София, 2004 г.